

Psixologik xizmatning fan sifatida kelib chiqishi

Nazokat Ahadjonova
Madinabonu Sobirova
Ilmiy rahbar: M.Yusupova
TMC Institute

Annotatsiya: Ushbu maqolada Psixologik xizmatning paydo bo‘lish tarixi haqida fikirlar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: ruh, davr, psixologiya, tarix, kasaliklar, din, ilmiy, laboratoriya, psixoterapiya, psixoanaliz

The origin of psychological service as a science

Ahadjonova Nazokat
Sobirova Madinabonu
Scientific supervisor: M.Yusupova
TMC Institute

Abstract: This article presents ideas about the history of the psychological service.

Keywords: spirit, period, psychology, history, diseases, religion, scientific, laboratory, psychotherapy, psychoanalysis

Psixologik xizmatning kelib chiqishi

Qadimgi sivilizatsiyalardagi psixologik amaliyotlarning kelib chiqishi

Qadimgi sivilizatsiyalardagi psixologik amaliyotlarning kelib chiqishi falsafa, tibbiyot va ma’naviy-marifiy an’analar o‘rtasidagi o‘zaro ta’sirga singib ketgan. Qadimgi jamiyatlar insonning xulq-atvorini his-tuyg‘ularini va ruhiy holatlarining murakkabliklarini tushunish va hal qilishga intilish, zamonaviy psixologik xizmatlarning zamini yaratgan usullar yordamida amalga oshirilgandi. Quyida asosiy sivilizatsiyalarda shu amaliyotlarning batafsil o‘rganilishi keng yoritilgan:

Qadimgi Misda:

Aql va ruh haqidagi e’tiqodlar: Misrliliklar ruhiy holatlarni ruh bilan chambarchas bog‘lashgan, xususan, inson mavjudligining muhim jihatlaridan hisoblangan “ka” va “ba”. Ular ruhiy kasalliklar bu ruhiy holat elementlarining muvozanatini buzilishidan kelib chiqadi, deb ishonib kelishgan.

Ushbu holatni davolash amaliyoti bolib: Ruhoniylar ruhiy holatdagi azob-uqubatlarni yengishlari uchun marosimlardan, ibodatlar va tushlarning ta'birini ishlatib, dastlabki psixoterapevtik sifatida harakat qilishgan edi. Imxotep xudosi kabi shifo berishga bag'ishlangan ibodatxonalarda psixologik va jismoniy farovonlik markazlari sifatida keng xizmat qilgan.

Tibbiy hissa: Edvin Smit papirusini, qadimgi tibbiy matn, miya shikastlanishlari va ularning xatti-harakatlariga haqidagi dastlabki kuzatuvlarni ichiga oladi, miyaning aqliy jarayonlardagi rolini aniq va keng tushunishiga yordam beradi.

Qadimgi Yunoniston:

Falsafiy asoslar: Sokrat, Platon, Aristotel kabi yunon faylasuflari ongning tabiatini va uning tana bilan aloqasini tadqiq qilishdi. Aflotun fikricha, ruh uch qismdan iborat - aqliy, ruhiy va ishtaha - har biri inson xatti-harakatlariga ta'sir qiladi. Aristotel bu g'oyalarni yanada rivojlantirdi, psixik jarayonlarni tushunishda kuzatish va fikrlashga urg'u berdi.

Tibbiy ma'lumotlar: "Tibbiyotning otasi" Gippokrat ruhiy salomatlikni tana suyuqliklari (qon, balg'am, sariq o't, qora safro) muvozanati bilan bog'lab, gumoral nazariyani taklif qildi. Bundan tashqari, u turli xil ruhiy kasalliklarni, masalan, melankoliya va maniyani farqlab, jabrlanganlarga insoniy munosabatda bo'lishni targ'ib qildi.

Dastlabki terapevtik usullar: Katarsis (hissiy tozalash), musiqa terapiyasi va parhezni tartibga solish kabi usullar psixologik va tibbiy yordamning erta integratsiyalashuvini aks ettiruvchi ruhiy muvozanatni tiklash uchun ishlatilgan.

Psixologik xizmatning paydo bo'lish tarixi insonning ruhiy holati, xatti-harakati va shaxsiy rivojlanishi bilan bog'liq masalalarga bo'lgan qiziqishning ortishi bilan bog'liq. Bu sohaning rivojlanishi bir necha bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. Qadimgi davrlarda

Insonning ruhiy holati va muammolariga e'tibor qadimgi davrlarda paydo bo'lgan. Masalan:

Qadimgi Yunonistonda shifokorlar (misol qilib aytsak, Gippokrat) insonning ruhiy va jismoniy sog'lig'i o'rtasidagi chambarchas bog'liqlikni o'rgangan.

Ruhiy kasalliklarni tushuntirish uchun ko'pincha diniy va mistik qarashlardan foydalanilgan.

2. O'rta asrlar

O'rta asrlarda ruhiy muammolarni "jin urish" yoki "yovuz ruhlar ta'siri" deb hisoblab kelishgan. Bunday hollarda odamlarni davolash emas, balki jazolash usullari qo'llanilib kelingan. Ammo keyinchalik ilmiy qarashlar shaklana va rivojlana boshladi.

3. Renessans davri

Bu davrda inson psixologiyasi va ruhiy holatdagi muammolarni ilmiy yondashuv orqali tushuntirishga harakat boshlangan edi. Shaxsning ichki dunyosi va hissiyotlariga, ruhiy holatlariga qiziqish kuchaydi.

4. Psixologiyaning fan sifatida shakllanishi (XIX asr)

Psixologiya mustaqil fan sifatida Germaniyada, 1879-yilda, Vilyam Vundt tomonidan fan sifatida taqdim etildi birinchi eksperimental psixologiyasi laboratoriya orqali paydo bo'ldi.

O'sha davrlarda ruhiy xizmat ko'rsatish shaxsiy muammolarni o'rganish va davolashga qaratilgan edi.

5. Klinik psixologiya va xizmat ko'rsatishning shakllanishi (XX asr)

Zigmund Freyd psixoanalizni yaratib, inson ruhiyatini chuqur qatlamlarini o'rganishga yo'l ochib berdi.

1900-yillarda klinik psixologiyasi amaliyoti rivojlanib, psixologik maslahat xizmatlari paydo bo'la boshladi.

Ikkinchi jahon urushi davrida ruhiy xizmatdan foydalanish askarlar va urush qurbonlariga yordam ko'rsatish uchun keng rivojlana boshladi.

6. Hozirgi davr

Bugungi kunda psixologik xizmat nafaqat klinik muammolarni hal qilish, balki shaxsiy rivojlanishiga yordam, ta'lim, ish joyidagi muammolar va boshqa ko'plab sohalarni keng qamrab oladi. Psixologik xizmatlar turli metodlar usular va texnologiyalar yordamida amalga oshirilmoqda, jumladan individual maslahat, guruhli terapiya va onlayn platformalarda.

Shunday qilib, psixologik xizmat insonning ruhiy holati sog'lig'ini saqlash va keng rivojlantirishda muhim o'rin egallab kelmoqda.

Qadimgi davrlarda psixologik yondashuvlar.

1. Qadimgi Misr va Bobil davrida ruhiy kasalliklar asosan diniy qarashlar bilan tushuntirilgan. Ruhiy muammolarga ega odamlarga diniy shaxslar yordam bergan. Hindistonning qadimiy tibbiyoti bo'lgan Ayurvedada ruh va tana o'rtasidagi bog'liqlik muhim rol o'ynagan. Stress va depressiyani kamaytirish uchun meditatsiyalardan va yogalardan foydalanilgan

2. Psixologiyaning ilmiy asoslari

Empirik yondashuvning rivojlanishi: XVII asrda Rene Dekart "Dualizm" tushunchasini taklif qilib o'tgan, inson tafakkuri va tanasi bir-biridan farq qilishini ta'kidlagan. Bu psixologiyaning ilmiy asoslarini yanada keng rivojlantirishga yo'l ochdi.

Ilk eksperimentchilar: Vilyam Jeyms (Amerikada) va Vilyam Vundt (Yevropada) psixologiyani ilmiy asosini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ularning ishlari psixologiyani fiziologiyadan ajratib, alohida fan sifatida rivojlantirishga kenag hissa qoshdilar.

3. Ruhiiy kasalliklarni davolashning evolyutsiyasi

XIX asrning boshida: Fransiyada Filipp Pinel ruhiy kasalliklarga insonparvarlik bilan yondashuvni taklif qilib o'tdi. U psixiatriya sohasida yangi davrni boshlab berdi va davolash usullarini yanada yangiladi.

Freydning ta'siri: psixoterapiya va psixoanaliz asoschilaridan biri Zigmund Freyd bo'lib, uning ishlari psixologik xizmatlarda juda katta ta'sir ko'rsatdi. orzularni tahlil qilish, ongsizlik va bolalik davrining muhimligi haqidagi Freydning g'oyalari hali ham dolzarb bo'lmoqda.

4. XX asrning o'zgarishlari

Humanistik yondashuv: Maslov va Karl Rojers kabi psixologlar shaxsning o'z-o'zini anglash va rivojlanish (rivojlantirish) e'tibor qaratib, gumanistik psixologiya asoslarini yaratdildi. Bu yondashuv zamonaviy psixologik xizmatning asosiy tamoyillariga aylanib qoldi.

Bixeviorizm (Xulq-atvor psixologiyasi): Ivan Pavlov va Jon Uotson shaxsning xulq-atvori ustida tadqiqot olib borib, ta'lim va xatti-harakatlarni o'rganishda yangidan yangi usullarni rivojlantirdilar.

5. Hozirgi zamondagi psixologik xizmatlar.

Integrativ yondashuv: Bugungi kunda turli maktablarda har xil usullar birlashtirilib, mijozlarning ehtiyojlariga mos xizmatlar ko'rsatiladi.

Raqamli texnologiyalar, Onlayn maslahat xizmatlari va mobil ilovalarda psixologik yordamni yanada ommalashtirildi. Hozirda dunyoning istalgan nuqtasidan professional malakaliy psixologlar bilan bog'lanish imkoniyati keng rivojlandi.

Pozitiv psixologiya: Martin Seligman tomonidan rivojlantirildi bu yo'nalish shaxsning baxti va farovonligini oshirishga qaratilgan.

Psixologik xizmatlar hozirgi kunda nafaqat davolash, balki stressni boshqarishda ham keng foydalaniladi.

Xulosa: Psixologik xizmat hozirgi kunda fan va amaliyotning muhim qismi sifatida ruhiy salomatlikni yaxshilash, stressni boshqarish, shaxsiy va ijtimoiy muammolarni hal qilish uchun keng qo'llanib kelinmoqda. Bu xizmatlarning rivojlanishi ilmiy tadqiqotlar, texnologiyalar va xalqaro hamkorlik orqali davom etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

Nishanova Z.T., Alimova G.K. Psixologik xizmat. Psixokorreksiya: /darslik /. - T.: "Ijod-Press", 2021. - 512 .

Z.T. Nishanova, Sh. Asomuddinova Psixologik maslahat: /o'quv qo'llanma/; - Toshkent: «O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati» nashriyoti, 2021. - 248 .

Barotov.Sh.R. Psixologik xizmat: Darslik. – T.: "Navro'z" nashriyoti, 2018. – 344 .

Z.N.Ismoilova. "Psixologik trening asoslari" O'quv qo'llanma. -Toshkent: "Innovatsiya ziyo", 2021, 254 .